

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

Zahtjev br. 38950/08
Sonja MAVRINAC
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel) zasjedajući 3. veljače 2011. godine u vijeću u sastavu:

g. Christos Rozakis, *predsjednik*,

gđa Nina Vajić,

g. Peer Lorenzen,

gđa Elisabeth Steiner,

g. Khanlar Hajiyev,

g. George Nicolaou,

gđa Mirjana Lazarova Trajkovska, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen dana 29. srpnja 2008. godine,

uzimajući očitovanje koje je dostavila tužena država i odgovor na očitovanje koje je dostavila podnositeljica zahtjeva, nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva, gđa Sonja Mavrinac hrvatska je državljanica rođena 1960. godine i živi u Čavlima. Pred Sudom ju je zastupao g. M. Šegota, odvjetnik iz Rijeke. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupala je njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično stanje predmeta kako su ga iznijele stranke može se sažeti kako slijedi.

1. Pozadina predmeta

Godine 1987. podnositeljica zahtjeva je kao putnica u autobusu u vlasništvu trgovačkog društva A. zadobila povrede u prometnoj nesreći.

Godine 1991. pokrenula je građanski postupak protiv trgovačkog društva o kojemu je riječ pred Općinskim sudom u Rijeci. Dana 3. prosinca 1991. godine taj je sud donio presudu u korist podnositeljice zahtjeva i dosudio joj naknadu štete.

2. Upravni postupak pred Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje

Dana 29. ožujka 1994. godine liječnik podnositeljice zahtjeva zatražio je od Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje procjenu njene radne sposobnosti.

Dana 1. lipnja 1994. godine Invalidska komisija Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje provela je medicinsko vještačenje i utvrdila da je radna sposobnost podnositeljice zahtjeva smanjena. Kao glavni poremećaj koji značajno utječe na njenu radnu sposobnost navela je depresiju te zabilježila još nekoliko fizičkih bolesti kao ostale poremećaje koji utječu na tu sposobnost. Invalidska je komisija istoga dana provela medicinsko vještačenje radi procjene na temelju mjerodavnog zakonodavstva postoji li kod podnositeljice zahtjeva, zbog njenih fizičkih bolesti, tjelesno oštećenje koje joj daje pravo na određene naknade s tog osnova. Komisija je utvrdila da ne postoji takvo oštećenje.

Dana 27. lipnja 1994. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područni ured Rijeka donio je odluku kojom je podnositeljici zahtjeva priznao smanjenu radnu sposobnost te joj je s tim u vezi dodijelio prava, kao što je pravo na radno mjesto koje odgovara njenoj preostaloj radnoj sposobnosti i pravo na naknadu plaće zbog smanjene radne sposobnosti.

Dana 9. listopada 1995. godine Invalidska komisija Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje po službenoj je dužnosti obavila medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja podnositeljice zahtjeva i utvrdila da se njeno zdravlje pogoršalo do te mjere da je postala potpuno i trajno radno nesposobna te se mogla smatrati invalidom u svrhu ostvarivanja prava na invalidsku mirovinu. Navela je depresiju kao glavni poremećaj koji uzrokuje invalidnost podnositeljice zahtjeva i zabilježila nekoliko teških fizičkih bolesti kao druge poremećaje koji utječu na tu sposobnost.

Dana 20. studenog 1995. godine Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Područni ured Rijeka donio je odluku kojom se podnositeljici zahtjeva priznaje pravo na invalidsku mirovinu na osnovi njene nesposobnost za rad.

3. Građanski postupak za naknadu štete

Dana 6. veljače 1997. godine podnositeljica zahtjeva podnijela je građansku tužbu Općinskom sudu u Rijeci protiv trgovačkog društva A., tražeći naknadu izgubljene zarade zbog svoje nesposobnosti za rad kao posljedice povreda koje je pretrpjela u cestovnoj prometnoj nezgodi 1987. godine.

Općinski sud je izveo dokaz saslušanjem vještaka medicinske struke koji je utvrdio da je 60% invalidnosti podnositeljice zahtjeva uzrokovano povredama koje je zadobila u cestovnoj prometnoj nezgodi 1987. godine, a 40% njenim prijašnjim zdravstvenim problemima.

Dana 26. veljače 2002. godine Općinski sud je donio presudu kojom je podnositeljici zahtjeva dosudio 202.429,81 hrvatskih kuna (HRK) kao naknadu za izgubljenu zaradu, zajedno sa zakonskom zateznom kamatom tekućom od datuma donošenja presude.

Dana 31. svibnja 2006. godine Županijski sud u Rijeci odbio je žalbu tuženika i potvrdio prvostupanjsku presudu.

Međutim, nakon revizije koju je uložio tuženik, Vrhovni sud Republike Hrvatske je dana 30. svibnja 2007. godine preinačio presude nižih sudova i odbio tužbeni zahtjev podnositeljice zahtjeva smatrajući da građanski sudovi nisu bili nadležni dovesti u pitanje utvrđenja nadležnih upravnih vlasti o uzrocima zbog kojih je razloga podnositeljica zahtjeva nesposobna za rad. Mjerodavni dio presude glase kako slijedi:

“U [...] postupku je utvrđeno da je tužiteljica stradala u prometu 29. travnja 1987. vozeći se u autobusu tuženika. Tada je zadobila udarce u glavu, trup, lijevo koljeno, lijevi kuk i vrat. U odštetnoj parnici koja je vođena kod istog suda ... tužiteljica je presudom od 03. prosinca 1991. ostvarila naknadu štete. U tom postupku utvrđeno je medicinskim vještačenjem, da je zbog trzajne ozljede vratne kralježnice tužiteljici smanjena životna aktivnost za 10 % [ali] da postoji znatno veće smanjenje životne aktivnosti zbog prethodno postojećih neurotskih bolesti i degenerativnih procesa na kralježnici kao i na zglobovima tužiteljice, zbog kojih je prethodnih godina i liječena.

Nakon prometne nezgode, tužiteljica je nastavila raditi na svom radnom mjestu do 01. siječnja 1994., kad joj je prestao radni odnos kao tehnološkom višku. Od tada pa do odlaska u invalidsku mirovinu, ona je kao nezaposlena bila prijavljena na Zavodu za zapošljavanje..

Utvrđeno je da je po rješenju Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja od 20. studenog 1995., tužiteljici priznato pravo na invalidsku mirovinu od 09. listopada 1995. uslijed gubitka sposobnosti za rad zbog bolesti.

Unatoč pravomoćnosti konačnog rješenja Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja, [prvostupanjski] sud izveo je dokaz po medicinskom vještaku na okolnost da je neposredni uzrok umirovljenja tužiteljice posljedica trzajne ozljede vratne kralježnice u prometnoj nezgodi koju je zadobila u 1987., a ne zbog bolesti koje su počele prije štetnog događaja, kako je to utvrđeno po invalidskoj komisiji Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja, u postupku za ostvarivanje prava na invalidsku mirovinu.

...

U pravu je tuženik da su presude sudova nižeg stupnja zasnovane na pogrešnoj primjeni materijalnog prava. Kad je invalidska komisija Republičkog fonda

mirovinskog i invalidskog osiguranja utvrdila da je kod tužiteljice nastupio gubitak sposobnosti za rad zbog bolesti i o tome je na pravnoj snazi pravomoćno rješenje nadležnog tijela, ne postoji pravna mogućnost za utvrđenje da je gubitak radne sposobnosti prouzročen iz nekog drugog razloga.

Sud je vezan tim pravomoćnim rješenjem u odnosu na utvrđenje razloga nastupanja gubitka radne sposobnosti tužiteljice zbog bolesti i o sadržaju tog rješenja više se ne može odlučivati kao o prethodnom pitanju. Sud ne može ispitivati pravilnost pravomoćne odluke donesene u upravnom postupku i ulaziti u ocjenu njene pravilnosti.

Kako nema pravnog osnova za odgovornost tuženika za naknadu štete s osnova izgubljene zarade, valjalo je prihvatiti reviziju tuženika i ... odbiti tužbeni zahtjev ....”

Dana 19. studenog 2007. godine podnositeljica zahtjeva je podnijela ustavnu tužbu protiv presude Vrhovnog suda. Navela je da joj je povrijeđeno njeno ustavno pravo na rad zajamčen člankom 54., stavkom 1. Ustava. U svojoj je ustavnoj tužbi podnositeljica zahtjeva napisala, *inter alia*:

“Svrha i doseg rješenja Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja [od 20. studenog 1995] jest da ono predstavlja osnovicu za isplatu mirovine tužiteljici. Republički fond mirovinskog i invalidskog osiguranja nema dužnost, a niti pravo, odlučivati o uzrocima tegoba osobe, [već] samo o tome da li je nastupila invalidnost ili izmjena ili gubitak radne sposobnosti. Stoga se od Republičkog fonda mirovinskog i invalidskog osiguranja ne treba očekivati točnost ili pedantnost pri utvrđivanju ostalih okolnosti. Budući je Vrhovni sud na pogrešan način vrednovao ili tumačio to rješenje, došlo je do povrede Ustavom zajamčenog prava.”

Dana 30. travnja 2008. godine *Ustavni sud Republike Hrvatske* odbio je ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva i dostavio svoju odluku njenom zastupniku 5. lipnja 2008. godine. Mjerodavni dijelovi te odluke glase kako slijedi:

“Nakon razmatranja navoda ustavne tužbe, osporenih presuda te mjerodavnih zakonskih odredbi, Ustavni sud je utvrdio da osporenom presudom podnositeljici nije povrijeđeno ustavno pravo na koje ukazuje. ....

Pod pravom na rad i slobodom rada podrazumijeva se i pravo pojedinca da mu ili joj radni odnos ne prestane na način suprotan od onog utvrđenog mjerodavnim zakonom. Sadržaj ovog prava jest i pružanje zaštite zakonom utvrđenih prava građana, koja proizlaze iz njihovog rada, uključujući i zaštitu u svezi s prestankom radnog odnosa ako je taj prestanak suprotan zakonu.

Slijedom navedenog, Ustavni sud utvrđuje da osporenom presudom, koja je donesena u skladu s mjerodavnim propisima, podnositeljici nije povrijeđeno ustavno pravo zajamčeno čl. 54. st. 1. Ustava (*Svatko ima pravo na rad i slobodu rada*).

B. Mjerodavno domaće pravo i praksa

1. Ustav

(a) Mjerodavne odredbe

Mjerodavni dio Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998 (pročišćeni tekst), 113/2000, 124/2000 (pročišćeni tekst), 28/2001, 41/2001 (pročišćeni tekst), 55/2001 (corrigendum) i 76/2010) glasi kako slijedi:

Članak 14., stavak 2.

"Svi su pred zakonom jednaki."

Članak 29., stavak 1.

"Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela."

Članak 35.

„Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.“

Članak 48.

„Jamči se pravo vlasništva.

Vlasništvo obvezuje. Nositelji vlasničkog prava i njihovi korisnici dužni su pridonositi općem dobru."

Članak 50.

„Zakonom je moguće u interesu Republike Hrvatske ograničiti ili oduzeti vlasništvo, uz naknadu tržišne vrijednosti.

Poduzetnička se sloboda i vlasnička prava mogu iznimno ograničiti zakonom radi zaštite interesa i sigurnosti Republike Hrvatske, prirode, ljudskog okoliša i zdravlja ljudi.“

Članak 54., stavak 1.

"Svatko ima pravo na rad i slobodu rada."

(b) Sudska praksa Ustavnog suda

U svojim odlukama br. U-I-892/1994 od 14. studenog 1994. godine („Narodne novine“, br. 83/1994) i U-I-130/1995 od 20. veljače 1995. godine („Narodne novine“, br. 112/1995) Ustavni je sud presudio da sva prava zajamčena Konvencijom i njenim Protokolima treba smatrati i ustavnim pravima koja imaju jednaku snagu kao i odredbe Ustava.

2. *Ustavni Zakon o ustavnom sudu*

Mjerodavni dio Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 99/1999 od 29. rujna 1999. godine "Ustavni zakon o Ustavnom sudu"), kako je izmijenjen i dopunjen Izmenama i dopunama iz 2002. godine (Ustavni zakon o izmjenama i dopunama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, „Narodne novine“, br. 29/2002 od 22. ožujka 2002. godine) koji je stupio na snagu 15. ožujka 2002. godine glasi kako slijedi:

Članak 62.

"1. Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo).

2. Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.

3. U stvarima u kojima je dopušten upravni spor, odnosno revizija u parničnom ili izvanparničnom postupku, pravni put je iscrpljen nakon što je odlučeno i o tim pravnim sredstvima."

Članak 65., stavak 1.

"Ustavna tužba mora sadržavati ... naznaku ustavnog prava za koje se tvrdi da je povrijeđeno [zajedno] s naznakom mjerodavne odredbe Ustava kojom se to pravo jamči ..."

Članak 71., stavak 1.

"... Vijeće, odnosno sjednica Ustavnog suda ispituje samo one povrede ustavnih prava koje su istaknute u ustavnoj tužbi.

3. *Zakon o parničnom postupku*

Mjerodavni dio Zakona o parničnom postupku („Službeni list SFRJ“, br. 4/1977, 36/1977 (corrigendum), 36/1980, 69/1982, 58/1984, 74/1987, 57/1989, 20/1990, 27/1990 i 35/1991 i „Narodne novine“, br. 53/1991, 91/1992, 58/1993, 112/1999, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 84/2008 i 123/2008) propisuje da kada odluka suda ovisi o prethodnom rješavanju pitanja postoji li neko pravo ili pravni odnos, a to pitanje još nije riješio sud ili neko drugo nadležno tijelo ("prethodno pitanje"), sud može sam odlučiti o tom pitanju, osim ako je drugačije propisano posebnim zakonom. Iz te odredbe slijedi, obratnim podrazumijevanjem, da sud nema pravo odlučiti o prethodnom pitanju ako je o tom pitanju već pravomoćno odlučeno kao o glavnom pitanju u nekom drugom postupku.

PRIGOVORI

1. Podnositeljica zahtjeva prigovara na temelju članka 6., stavka 1. Konvencije da nije imala pristup sudu.

2. Nadalje prigovara na temelju članka 8. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju da je povrijeđeno njeno pravo na poštovanje njenog privatnog života i njeno pravo na mirno uživanje vlasništva.

PRAVO

Podnositeljica zahtjeva prigovara da je Vrhovni sud, time što je zauzeo stav da su nalazi Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje obvezujući za sudove u naprijed navedenom građanskom postupku, povrijedio njeno pravo na pristup sudu. Pozvala se na članak 6., stavak 1. Konvencije čiji mjerodavni dijelovi glase kako slijedi:

"Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo da sud pravično... ispita njegov slučaj...."

Pozvala se i na članak 8. Konvencije i članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Ti članci glase kako slijedi:

Članak 8. - Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života

"1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi spriječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih. "

Članak 1. Protokola br. 1. – Zaštita vlasništva

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

Vlada osporava te tvrdnje.

1. Tvrdnje stranaka

Vlada je prvo ustvrdila da podnositeljica zahtjeva nije iscrpila domaća pravna sredstva. Osobito tvrdi da podnositeljica zahtjeva u svojoj ustavnoj tužbi nije prigovorila, niti izričito niti u biti, da bi joj bilo povrijeđeno njeno pravo na pristup sudu, njeno pravo na poštovanje njenog privatnog života ili njeno pravo na mirno uživanje njenog vlasništva. Umjesto toga, samo je

prigovorila da joj je povrijeđeno njeno pravo na rad zajamčeno člankom 54. stavkom 1. Ustava.

Podnositeljica zahtjeva je odgovorila da se u svojoj ustavnoj tužbi pozvala na članak 54., stavak 1. Ustava, koji jamči pravo na rad, jer je ocijenila da bi izričitim pozivanjem na taj članak njeni izgledi da dobije povoljnu odluku Ustavnog suda bili veći. Međutim, pri tome je upotrijebila iste argumente kao i u svom zahtjevu Sudu. Osim toga, kad je odbio njenu ustavnu tužbu, Ustavni je sud potvrdio obrazloženje Vrhovnog suda i njegovo pozivanje na odluku Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje od 20. studenog 1995. godine kojom je odbijen zahtjev podnositeljice zahtjeva, a to je upravo bio argument koji ona pobija pred Sudom.

2. Ocjena Suda

Sud ponavlja kako pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava redovno traži da se prigovori koje se namjerava nakon toga postaviti na međunarodnoj razini prvo rasprave pred domaćim sudovima, barem u biti i u skladu s formalnim zahtjevima i rokovima propisanim u domaćem pravu. Svrha pravila o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava je omogućiti nacionalnim vlastima (prvenstveno sudskim vlastima) da odluče o navodu da je došlo do povrede prava iz Konvencije i, kad je to potrebno, pruže zadovoljštinu prije nego što se ta tvrdnja podnese Sudu. Ukoliko na nacionalnoj razini postoji pravno sredstvo koje nacionalnim sudovima omogućuje da odluče, barem u biti, o tvrdnji da je došlo do povrede prava iz Konvencije, tada treba iscrpiti to pravno sredstvo (vidi predmet *Azinas v. Cyprus* [GC], br. 56679/00, stavak 38., ECHR 2004 III).

Vraćajući se na ovaj predmet, Sud primjećuje da članak 65., stavak 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu traži od podnositelja ustavne tužbe da naznači u svojoj ustavnoj tužbi koje mu je pravo navodno povrijeđeno, kao i mjerodavnu odredbu Ustava koji jamči to pravo. Isto tako, članak 71., stavak 1. tog Zakona propisuje da će Ustavni sud ispitati samo one povrede ustavnih prava koje su navedene u ustavnoj tužbi.

Sud nadalje primjećuje da se podnositeljica zahtjeva nije u svojoj ustavnoj tužbi pozvala na članak 29., stavak 1., članak 35. ili članak 48. Ustava, a to su odredbe za koje se može tvrditi da odgovaraju članku 6., stavku 1. Konvencije i članku 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. Ona se nije izravno pozvala niti na te članke Konvencije. Umjesto da se pozvala na članak 54., stavak 1. Ustava podnositeljica zahtjeva je samo prigovorila povredi svog ustavnog prava na rad, a to pravo nije zajamčeno Konvencijom. U takvim okolnostima Sud smatra da podnositeljica zahtjeva nije pravilno iscrpila domaća pravna sredstva i stoga nije dala nacionalnim vlastima priliku, a koju u načelu članak 35., stavak 1. Konvencije predviđa dati državama ugovornicama, da rješavaju, i time spriječe ili isprave, konkretnu povredu Konvencije koja se protiv njih navodi (vidi naprijed citirani predmet *Azinas*, § 41).

Slijedi da je ovaj zahtjev nedopušten na temelju članka 35., stavka 1. zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava te ga stoga treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno
proglašava da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen
tajnik

Christos Rozakis
predsjednik